

Szebenben». Schulz * is mondja: «Említésre méltó továbbá az oláhok egyháza, mely főalkatrészeiben, nézetem szerint, még a középkorból származik.»

Nem mulaszthatom el Brassónak nagyszerű regényes fekvését említeni, mely fenmaradt régi emlékeivel, erődítéseivel, és magas körülvevő hegyeivel nyomatékos hatást gyakorol a szemlélőre.

Henszlmann Imre.

A magyar nemzeti muzeum régiségtárának legújabb gyarapodása.

A magyar nemzeti muzeum e hóban oly fejedelmi ajándékkal gazdagodott, milyenek párját eddigi évkönyveiben nem jegyzett fel. Addig is, míg egyes darabjait bővebben leírnók, elégséges lesz egy általános ismertetés, hogy a régészközönség e kincseink értékéről tájékozhasssa magát. Vannak itt elsőrendű ősrégészeti tárgyak, két kehely a XV-dik századból, egyházi és világi kincsek s ékszerek a XVI-dikből, kancsók, serlegek történelmi személyek birtokából a XVII-dik századból, s jellemző tárgyak a XVIII-dikből. Azon fényes sorozat, mely a nemzeti muzeumban az aranymíves és ötvös ipart az őstörténelmi időktől mai napig felvilágosítja, s mely gyűjteményünk egyik büszkesége, ezen főúri ajándék által tetemesen gyarapodott; az ipar muzeumnak is jutott tizenöt díszes tárgy, a könyvtárnak két nevezetes codex, úgy szintén a képtárnak II. Rákóczy Ferencznek Lengyelországban festett ifjúkori arczképe, továbbá Pekry László és neje Pekry Szidónia érdekes képei, végre Báthory István Florenczben őrzött gyönyörű arczképek egykorú másolata.

Az őstörténelmi tárgyak közt kitünő egy bronz homlokdísz, diadema, ezt egy vastag bronzsodrony képezi, mely a torques csavarásait utánzó vésett mélyítésekkel ékes, ez elől

* Lásd: az *Arch. Értesítő* II. köt. (új folyam) 181. lapját.

mindkét felől keskeny hosszúkás lemezzé van kovácsolva, melyen vésett zigzag diszítményt látunk, s mely kettős tekereskoronggal végződik, oly módon mint a fokorú és acsádi arany karpereczek. — A diadémák az őstörténelmi tárgyak közt a legritkábbak közé tartoznak, bronzból a nemzeti muzeumban csak kettő őriztetik, mely soká nyakvédnek tartatott, s mint ilyen a « Kalauzban » tétetett közzé. Egy harmadik hasonló a Pfeffer-gyűjtemény dísze, a negyediket, négyszögű bronzsodronyból, felül négy tekereskoronggal az őstörténelmi kiállításnál láttuk, mint az árvamegyei gyűjtemény tulajdonát, egy hasonló, de csonka és összehajlított az egri muzeumban találtatik, a hatodikat, legegyyszerűbbet s legdurvábbat, vastag sodronyt, mely elől mindkét felől egy-egy tekeresben végződik, Majláth Béla bírta. Ezek közül legszebb az árvamegyei, utána következik mindjárt a most leírt, melynek lelhelye Szebeszló, Túrócsmegyében. Ugyanonnét származik egyike azon óriási díszruhakapcsoknak, melyek közül öt őriztetik a nemzeti muzeumba, a hatodik, mely most jut hozzájuk, kilencz tekereskoronggal bír, s a munka szépsége s megtartása által is kitűnik, csaknem teljesen ép, csak egy tekerese tört le, mely könnyen oda forrasztható.

Ezekkel együtt találtak még egy ritka szépségű rövid kardot, egy vert mű bronzsészét s két karvédet, mely nemében egyetlen. Óriási levélalakban készült egy bronzlemez, erős bordával és perimével, mely négy hajlással a kar körül tekeredik s felül, alól tekeresben végződik.

Egy tizenhárom diszített nagy bronzkarikából álló láncz, egy másfél méternél hosszabb kis szemekből álló kettős láncz, melybe felül egy ruhakapocs, alól egy korongidomú diszítvány van akasztva, s melyről egész hosszában kimért távolságra kétféle csüngők függnek, s egy, fájdalom, csonka bronzsisak egészítik ki az őstörténelmi tárgyak sorozatát; egy teljes ép zabla s kantár bronzból képviseli a népvándorlási időszakot.

A csúcsíves stílt mutatja nekünk egész tisztaságában

egy gyönyörű aranyozott ezüstkehely, melynél szebbet nem ismerek, olyat t. i., mely a XV-dik században magyar műhelyből került volna ki, kupájának alsó részét filigran munka díszíti, melyben hat kör be van illesztve, három közülök filigrános zománczczal telt, mely virágdiszítményt ábrázol barna mezőben, zöld, kék és fehér színnel és kék mezőben zöld, veres, fehér színnel. A közte levő három körben szent Katalin, szent Borbála, és szent Erzsébet félalakjait látjuk, szép alacsony bevésett dombormű (relief en creux). A kehely gombja (nodus) tizenkét csúcsíves fülkét képez, háromban zenélő angyalok szobrocskái illesztvék, kilenczből elkallódott a szobrocska, s látható a filigrános zománcz, mely a kehely szárát díszíti. Lába hat karéjja szélesedik, az egyikben ott van a donatariusnak czimere és neve NIARI PAL zománczczal beleégetve, az öt karéjban látjuk szent Istvánt, remete szent Pált, szent Imrét, remete szent Antalt és szent Lászlót domborműben. A talapzat karéit mindig egy lilomalakú, belől két zománczczal ékes virág különzi el egymástól. A magyar színek s a czímer körül lévő magyar felirat bizonyosságul szolgálnak, hogy ezen remekmű a honi ötvösiparnak terméke.

Nem kevésbé érdekes egy ezüst ereklyetartó, karcsu fatörzsön egy médaillon, melyen három csúcsíves fülkében három szobrocska áll a szent szűz, szent Borbála és szent Miklós. A stilszerű talapzaton három czímer s a mondat-szalagon BLASI · 1500 DE BISTRIC 1502. Ez tehát erdélyi ötvösmunka, sokkal szebb mint azon szász ruhakapsok, melyek elrendezésökben hasonlítanak ezen ereklyetartó dobozához.

E gyűjtemény harmadik egyházi kincse osztrák eredetű, egy ébenfából készült, ezüst szobrocskákkal és domborművekkel díszített szárnyoltárka, négy miniatúr képpel, melyet, mint a felirat tartja, Eham Mihály, Rudolf császárnak húsz éven át udvari tanácsosa, a szent Maria ad Angelos kolostornak Bécsben 1609-ben ajánl fel. Az ezüst szobrocskák remekei a kisművészetnek (Kleinkunst), felül

a feltámadt Krisztus, az üres koporsónál az angyal és a két szent nő, oldalt szent Péter és szent Pál. Az oltárka szárnyán az angyali üdvözlés, de itt csak a szűz maradt meg az angyal elveszett, oldalt Mihály arkangyal letiporja a sátánt és szent György a sárkányt, alól a gyászoló szent szűz a meghalt Krisztussal térdein, legalól a talapzaton a négy evangelista domborműben. Ezekon kívül angyalok és szera- phimok csüggnék le az oltár szögleteiről, a hátlapot pedig szép renaissance bokréták díszítik. Ezen oltárka Jamnitzer iskolájának egyik remekműve, mely ugyanakkor virágzott Németországban, midőn Benvenuto Cellini Olaszországban, D'Arphé Spanyolországban.

Reánk nézve érdekes egy nagy ezüstpohár 1617-ből Bethlen Gábor fejedelmi címérével s feliratával; a XIII szám a pohár karimáján azt jelenti, hogy ez egy sorozathoz tartozott, melyben mindig az egyik pohár a másikba illett be, s hogy ez volt a tizennegyedik. Hasonló egymásba illő pohársorozatot láttam b. Apor Károlynál s a gróf Teleki családnál.

Nagyérdekű továbbá egy ezüstcsésze a hólyagos modorban, alján az Apafy címerral s a következő felirással: APAFI ANNA ANNO DO 1666; egy fedeles kancsó INCZEDI PAL AÑ DN 1679 6 July; tizenkét ezüst tányérka, állítólag Eugenius herezeg hagyatékából, hadi jele- netekkel, kiváló kivert munka a múlt század kezdetéből, egy cseh kehelyüveg a Czobor grófok vésett címérével, és Schwendi Detre és neje Teufel Borbála feliratos zománczos üveggkancsója címereikkel, nevökkel s jelmondatukkal 1577-ből.

Mindezeknél becsesebb még egy zománczos arany násfa, mely a maga nemében legelső rangba helyezendő. Egy koronázott fehér oroszlán, villogó gyémántkarddal jobb karmaiban, barnás rókát s egy fehér kakast tapos. Czímer is van az oldalon, két nyillal keresztül lött bikafő, mely előttem ismeretlen. E mű a XVI-dik század elejéből való, olasz eredetű, minden tekintetben remek munka.

A gyűjtemény számos egyéb tárgyai közül, melyek mind igen becsesek, ha nem is oly első rendűek mint azok, melyeket említünk, kiemelendő még egy erdélyi zománczos ezüst násfa, szarvason ülő cziterázó nő. Ez alakkal sokszor találkoztam erdélyi gyűjteményekben, de nem tudom megfejtetni; a szarvas Genovéfára emlékezett, de a nő szép öltözete s a gyermek távolléte kizárja ezen megfejtést.

Több műértő egymástól független, de eredményében összevágó becslése szerint az ajándék pénzbeli értéke huszezer forintra tehető. A nagylelkű ajándékozó nevét tulajdon kívánsága folytán el kell titkolnunk, s csak azon örömünket fejezhetjük ki azon tapasztalásunkon, hogy léteznek most is még hazánkban főurak, kik méltó versenytársai a muzeum s akadémia alapítóinak.

Pulszky Ferencz.

Bukuresti régiséggyűjteményekről.

Déli szomszédaink: a rumunok és szerbek, politikai önállóságra való törekvéseik mellett a culturalis téren is érvényesíteni kezdik magokat. Ebbeli igyekezeteiket ismerni, reánk nézve kétszeres fontosságú. Érdeklünkben áll, hogy megtudjuk azon tudományos anyag terjedelmét, melylyel a velünk annyiféle viszonylatban álló szomszédok rendelkeznek, másrészt pedig ismernünk kell azt az irányt, a földolgozás rendszerét, melyet a tudományos téren követnek.

A magyar történelmi társulat erdélyi kirándulása alkalmával részint a közelség, részint a vágy megismerni rumun szomszédaink történeti irodalmát s a régészeti téren tett törekvéseket, indítá alúlirotat a Bukurestbe való utazásra. E sorokban általános képet nyújtunk azon gyűjteményekről, melyek az oláh fővárosban régészeti tekintetben körülbelől minden fontosabbat magukban foglalnak. Nem állítjuk, hogy az ismertetendő gyűjteményeken kívül Bukurestben egyéb nevezetesb momentum nem érdemelne figyelmet, de egy fogásra eleget vélünk nyújthatni.